

кримінального процесу, м. Львів, 2015 р. – доцент О. М. Миколенко, ст. викладач О. В. Нарожна; Осіння школа з кримінального права, м. Харків, 2015 р. – ст. викладач Т. В. Родіонова, Осіння школа з кримінального процесу, м. Харків, 2016 р. – доцент О. М. Миколенко, Осіння школа з кримінального права, м. Харків, 2017 р. – старший викладач О. В. Нарожна).

Обґрунтовані та певно визначені результати науково-дослідної роботи за темою було використано при розробці нових нормативних курсів, що викладаються студентам денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»: Порівняльне правознавство в сфері кримінального права (розробник – доцент І. А. Дришлюк) та Порівняльне кримінальне процесуальне право (розробник – доцент О. М. Миколенко).

Висновки. Розробники науково-дослідної теми «Законодавство та право кримінально-правового напрямку в період глобалізації» успішно впоралися з виконанням теми, результати цієї роботи опубліковано у монографіях, навчальних посібниках тощо, фахових наукових статтях та у вигляді доповідей на міжнародних конференціях. Також розроблено два нових нормативних курси для студентів економіко-правового факультету.

О. С. Козерацька

ст. викладач

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА НАЛЕЖНІ, БЕЗПЕЧНІ ТА ЗДОРОВІ УМОВИ ПРАЦІ, ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

«Події Революції гідності (листопад 2013 р. – лютий 2014 р.) засвідчили незворотне прагнення Українського народу до побудови правової та демократичної держави, в якій гарантуються та забезпечуються права і свободи людини.

В умовах тимчасової окупації частини території України та військової агресії Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей проблема захисту прав і свобод людини постає особливо гостро. Поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної кризи, реформування державного управління тощо забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов'язком держави та має визначати зміст і спрямованість діяльності держави в усіх її зусил-

лях. У кризовій ситуації ризику непропорційного обмеження прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства» – йдеться у загальній частині Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 [5].

В сучасних умовах, коли триває правова реформа, вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвого механізму захисту в Україні прав і свобод людини, вирішення системних проблем у зазначеній сфері набуває особливої актуальності. У щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні серед основних проблем у цій сфері визначено «...відчуття громадян України, що в період після Революції Гідності стан дотримання та захисту прав людини значно погіршився» [6, с.9].

Такого ж висновку можна дійти і аналізуючи та опрацьовуючи звернення громадян, які в рекордній за останні роки кількості надійшли до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Так, у 2016 р. до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло 1,5 тис. повідомлень (що на 36% більше ніж у 2015 р.) про порушення трудових прав людини. Моніторинг Уповноваженого за зверненнями громадян, державний та громадський контроль за дотриманням законодавства про працю свідчать про прогресуючу тенденцію зниження рівня захищеності людини праці, масові порушення прав людини на працю, належну заробітну плату, інших трудових прав, що гарантовані статтями 43–45 Конституції України, законами України та міжнародними актами [6, с.10]. На тлі цих порушень викликає занепокоєність і той факт, що серед найбільшої кількості звернень є скарги на порушення в системі кримінальної юстиції, першочерговим завданням якої є саме забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина.

Значне місце серед соціально-економічних прав і свобод людини і громадянина, які зосереджені у розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України, займають трудові права, зокрема, право на належні, безпечні і здорові умови праці, заборона використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах [1, ст. 43], право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника [1, ст. 46] тощо.

Разом з тим, недостатньо тільки проголосити основні права і свободи людини і громадянина, необхідно реально їх забезпечити і захистити. У зв'язку з цим одним з актуальних питань сучасного положення людини праці в українському суспільстві є питання про юридичні гарантії основних прав і свобод людини і громадянина в сфері безпеки і гігієни праці. Зміст подібних гарантій пов'язаний з наявністю і реалізацією комплексу юридичних норм, які відносяться до різних систем права – міжнародної і національної, оскільки держава, приймаючи на себе міжнародно-правові зобов'язання в області основних прав і свобод людини і громадянина, повинна забезпечити узгодження з ними свого національного законодавства, як конституційного, так і галузевого, включаючи кримінальне.

В системі гарантій основних прав і свобод людини і громадянина важливе місце займає їх кримінально-правова охорона. Чинний Кримінальний кодекс України «має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, ... від злочинних посягань, ... а також запобігання злочинам» [3, ст.1]. Слід зазначити, що попереджувальна або превентивна функція кримінального права, яка спрямована на реалізацію такого завдання як запобігання злочинам, співпадає з Державною політикою в галузі охорони праці яка спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням [4, ст.4].

В сучасних умовах права людини й громадянина на належні, безпечні і здорові умови праці як комплексний об'єкт кримінально-правової охорони набувають особливого значення у зв'язку з набуттям чинності з 1 вересня 2017 р. Угоди про асоціацію між Європейським союзом і Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з одного боку, та Україною, з іншого боку (далі – Угода про асоціацію). Зокрема, Угода про асоціацію включає зобов'язання України щодо впровадження положень 29 Директив ЄС, визначених у Додатку XL в частині «Здоров'я і безпека праці» до глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» [1, ст. 424].

Розглядаючи право людини на належні, безпечні та здорові умови праці як комплексний, внутрішньо пов'язаний об'єкт кримінально-правової охорони трудових прав, передбачений відповідними нормами та інститутами Кримінального кодексу України, слід зазначити, що трудове право можна віднести до числа політично

напружених галузей права. Очевидно, що проблеми правового регулювання трудових відносин зачіпають в тій чи іншій мірі інтереси практично всіх громадян. Вони тісно інтегровані з проблемами економіки, політики, соціальної сфери, культури, релігії. Правова сторона «робочого питання», як і все це питання в цілому, в Україні традиційно були досить болючими, залишаючись такими і зараз. Звичайно будь-яка галузь права відображає різні сторони суспільних відносин, але трудове право найбільшою мірою вбудовано в їх сукупність. У зв'язку з цим є потреба більш глибокого аналізу ролі і значення, змісту і особливості реалізації норм та інститутів кримінального закону в забезпеченні права людини на належні, безпечні та здорові умови праці саме як комплексного об'єкта кримінально-правової охорони.

Таким чином, все вищевикладене вказує на необхідність узгодження положень кримінального, трудового, конституційного та міжнародного права в частині реалізації превентивної та охоронної функції кримінального закону щодо права людини й громадянина на належні, безпечні і здорові умови праці. Крім того, потребує вирішення питання ефективності використання вже наявних в арсеналі правозастосовувача засобів протидії злочинам проти безпеки виробництва, яка нерідко є вкрай низькою. Отже, на нашу думку, дослідження піднятих нами питань має істотне наукове і практичне значення для сучасного етапу розвитку країни та актуалізує необхідність подальших досліджень в цій області у напрямку реалізації євроінтеграційної стратегії, здійснення системних перетворень у державі та суспільстві, а також становлення й розширення практичного співробітництва між Україною та ЄС в сфері юстиції і внутрішніх справ.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (редакція станом на 30.09.2016р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: Міжнародний договір. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820 – Назва з екрана.
3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 р. (із змінами та доповненнями станом на 03.09.2017р.). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.

4. Про охорону праці [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ (Редакція від 05.04.2015р.). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – Назва з екрана.
5. Національна стратегія у сфері прав людини [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015/. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364>. – Назва з екрана.
6. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>. – Назва з екрана.

О. М. Миколенко

к.ю.н., доц.

СТАБІЛЬНІСТЬ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ГАРАНТІЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ

Відповідно до ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом [1]. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень, як конституційна засада знайшла своє подальше закріплення у ст. 21 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Саме у цій статті зазначено, що кожному гарантується право на справедливий розгляд та вирішення справи в розумні строки незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону [2]. Переконані, що сьогодні доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень, реалізується не лише завдяки правовому регулюванню порядку звернення до суду й процедури розгляду справи, а також завдяки побудові та стабільності судової системи, що також впливає на можливість реалізації цієї засади. Саме стабільності судової системи та законодавства про судоустрій дозволяє забезпечити усталену роботу цієї системи впродовж тривалого часу. В розвинених країнах, як правило, такі системи є досить стійкими. Деякі з них функціонують незмінно або з незначними змінами протягом багатьох десятиріч. Так, судова система США базується на Акті про судоустрій 1789 р., ФРН – на законі «Про судоустрій» 1877 р. (в редакції від 9 травня 1975 р.), Італії – на Статуті про судоустрій від 1941 р., Статус суддів у Франції визначається Законом про статус магістратури 1958 р., а судова система – Кодексом про судовий устрій 1978 р. [3, с. 203].

Сьогодні продовжується реформа судової системи України, яка розпочалася після прийнята 2 червня 2016 р. нової редакції За-